

XXV юбилеен
международен
фестивал
„Мартенски
музикални дни“

„ВОЕНЕН РЕКВИЕМ“ — ПРАЗНИК НА ДУХОВНИТЕ СТРЕМЛЕНИЯ

Представянето на „Военен реквием“ от Бритън за първи път в България, а на негово черието на 40-годишнината от победата над хитлерфашизма, е факт не само и просто музикален, но и събитие с неизмерима културно-историческа стойност. Високият хуманен и антивоенен патос на това уникално съчинение провокира, убеждава, величае изконното право на човешкия род за мирен живот. Но Военният реквием е и предуречение — светът е невъзможен без хората с развито чувство за памет. . .

Бритъновата творба не е просто вокално-симфонично произведение. Тя е висш синтез между вечното и конкретно-актуалното — една силна съвременна притча, сложна, многослойна, философски извисена, но и съвременно осезаема, театрално ярка във внушителния диалог между „святата“ мъдрост на литургическия текст (в хора и сопраното) и острата публицистична страст във „военната“ поезия на Уилфрид Оуен (партиите на тенора и баритона). А над тях като трети полифоничен слой — кристалните детски гласове. Удивителна контрапунктова сплав, човешки космос, в който се отглеждат вечните и днешни истиини!

Създаден през 1961 г. по повод откриването на новата катедра в Ковънтри — Англия, в памет на загиналите във войната Бритънови приятели, Военният реквием се превръща за нас в необходим документ за XX столетие, несравним по дълбочина и мащаб със създаденото в този жанр. В своите студии Ромен Ролан сравняваше Бетховеновата Девета симфония с гигантската конструкция на една катедра. Защо да не обложим тези две велики творения — тя нали и Фиделит на Бритъновия реквием е всъщност внушителна дрическа проповед за братство и човешкостта между хората.

Несъмнено тази творба поражда множество асоциации — близки и далечни. Редом със страстната съвременна полемика на двете солови партии, в нея могат да се чуят и отгласи от високата етика на Баховата музика, а не е ли онази мощна, разтърсваща „батална“ сцена от началото на последната част своеобразна образна реминисценция на апокалиптичните картини от Данте вие „Ад“, не напомним ли тя и титаничните страсти на Микеланджелоите образи от стенописите на Сикстинската капела? Трудно ще е да вместим композицията в традиционни представи за ед-

ка „повествуваща“ меса или тържествен ритуал. Тук се разгръща над всичко и ед на друга метафора, надрастваща обичайните сравнения и асоциации. Тази метафора е и във формата, и във вътрешната идея на творбата — в сложното взаимодествие между поетичното слово — решително, утвърждаващо и бичуващо, изповедно на места, и висшата обективност на каноническия текст. Можем да я видим и в уни-

калния епизод на Реквиема, в поразителния пространствено-фонически ефект от сливането на всички пластове от звуковия „хоризонт“ на композицията в една про светлени молитвена сцена — сякаш тръпнеш, светът на коллизите се разтваря, за да стори път на идеята за братство. По-скоро „зримо“, отколкото повествуващо е това внушително съчинение на Бритън. Изпаднал под „магията на творбата“, човек се чувства увлечен не само емоционално, но и „улучен“ в самата сърцевина на своето съществуване.

Сега си даваме сметка, че едва ли бихме могли да говорим за всичко това с поविшена възбуда и възторг, ако не беше вдъхновената и изключителна като художествено резултат първа българска реализация на Реквиема. Истински празник на българската музикална култура — художествен факт, който не може да не респектира.

Бих го нарекла „внушителен спектакъл“, режисиран със завидна категоричност и формат. Майсторска ръка е „пипнала“ тази сложна вокално-инструментална сплав, мъдра мисъл е повела това тъй ярко музикално действие, за да блеснат с пълен мощ и дарбата, и волята, и музикантската култура на множеството изпълнители, а редом с това (или, поради

това) и изключителната художествена „постройка“ на Бритъновия „Военен реквием“. Известно е, че такава крупна творба, с подобно време траене не се изпълнява често на концертния подиум. Толкова по-силно е у мен, пък и у всички присъствували на концерта, удивление то пред висотата на мисловната и артистичната концентрация — в цялото и в детайла. Пределна, тотална активност на всички изпълни-

телски групи — хор „Родина“ и хор „Дунавски вълни“, двата състава на Варненската филхармония, солистите — Добринка Янкова, Дими-тер Беров и Александър Тинков.

И най-напред — водещата роля на диригента, н. а. Иван Маринов — поел власт и уверено ръководство то на този грандиозен изпълнителски апарат. Изключително равновесие на въображените и волята, на интелект и артистизъм, неповторима стилова „чистота“ на изпълнението — нещо, което смисломожем да отнесем към еталонните постижения в художествената партия. С пестелив жест, пределно коректно към текста и особено усет към пропорциите в изграждането на мащабната композиция, Иван Маринов постигна най-същественото — една строго профилирана в своето изграждане концепция, ярка, внушителна в своята идеяна многослойност. Намаше нищо случайно в тази интерпретация — съвършено сглобен „механизъм“, органичен и цялостен в своето въздействие.

Нека прибавим към това и впечатляващото равнище на инструменталната култура на Варненския симфоничен оркестър в двете си форми. Великолепни музиканти, особено що се отнася до

камерния оркестър, овладели с изобикновена лекота прозрачната графична фактура на инструменталния ансамбъл.

Великолепно постижение и за хор „Родина“ и неговите „майстори“ начело с н. а. Васил Арнаулов — идеологията на събитието, инициаторът на това изключително за нас преживяване. Превъзвелям впечатленията си и ми е някак трудно да отгледа най-яркото сред тях в уястието на хор „Родина“ — дали изумителната техника на вокала, придала своеобразна фоническа цялост на звуковата емисия, дали блестящия ансамбъл и тембровата еднородност на вокалите партии или онази артистична нагласа в свободното дишане на фразата от „бездънния“ шепот (II част), през суетливата „гълчава“ от началото на IV част, прераснала в ликуваща химна прослава, та до „изпелыващата“ мощ на хоровия епизод от началото на последната VI част?

Не бих отминала и професионалното съвършенство в изявата на детския хор „Дунавски вълни“ (хормайстор Пламен Георгиев), идещ сякаш от „отвъдното“ с кристалната чистота на светлите детски гласове, създаващи в контекста на цялото необикновен акустически ефект.

Чудесно се вписаха в общия ансамбъл и тримата солисти. Очаквахме ги с внимане — най-напред заради дебюта им на русенска сцена, а след това и заради сложната, особена роля, която Бритън им отредил в драматургията на Реквиема. Силно и запомнило бе присъствието им, но сред тях се открил най-вече младият Александър Тинков с такъв психологически прочит на вокалната партия (по стиховете на Оуен).

В заключение не е нескромно да обобщим, че първото българско изпълнение на „Военен реквием“ от Бритън на юбилейния фестивал „Мартенски музикални дни“ в Русе се превърна в истински празник на духа, празник за цялата наша култура на общественост, своеобразна мяра за висотата на българската изпълнителска култура.

Ива ИЛИЕВА